

„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ – ПОКРОВИТЕЛИ НА СЛОВАКИЯ”

Изложба от фонда на Държавната научна библиотека в Кошице за дейността на двамата братя в земите на Словакия

На 11 май т.г. в Централната сграда на Българската академия на науките беше открита изложба от фонда на Държавната научна библиотека в Кошице, посветена на дейността на Св. св. Кирил и Методий в земите на Словакия. Представяме словото, произнесено при откриване на изложбата.

Св. Кирил и Методий покровители на Словакия

Изложба
от фонда на Държавната научна библиотека
в Кошице за дейността на славянските братя в
земите на Словакия

от два и половина милиона документи. Библиотеката е придобила право на законен печат на книги и материали още през 1947 г. Използваме това право за издаване на специализирана литература, монографии, енциклопедии, литературни произведения, книги за изкуството. Кориците и титулните страници на тези публикации са представени предимно в долната част на изложбените платна с библиографско описание.

Приложени са публикации и от нашия исторически фонд, издадени предимно във втората половина на 19 век. Фактите показват, че традицията на великоморавската държавност, кирило-методиевската традиция и забележителното наследство на словашката писменост са устойчива съставна част на националната идеология на 19 век, когато водещата мисъл на словашкото народно движение става идеята за дружба и взаимност на славянските народи.

Уважаеми дами и господа,

Позволете ми по повод на този знаменателен случай да ви поздравя искрено и сърдечно от името на директора д-р Ян Гашпар, който днес не може да присъства заради неотложни ангажименти, от името на всички работещи в Държавната научна библиотека в Кошице — в метрополията на Източна Словакия.

Представяме ви изложба с надслов „Св. св. Кирил и Методий — покровители на Словакия”, която показва делото на Солунските братя в земите на Република Словакия, тяхното наследство и влияние. Заедно с великоморавската традиция те стават вдъхновение за много писатели и творци на изобразителното изкуство. Изложбата е подготвена от Държавната научна библиотека в Кошице в „Годината на християнската култура 2010” със съдействието на Министерството на културата на Република Словакия по проекта „Представяне на културната дейност в чужбина”.

Изложбата е изготвена на базата на богатия книжен фонд на нашата библиотека, който днес съставлява повече

От кирило-методиевското наследство, което словаците наричат „Наследството на дедите”, се ражда в 1861 г. в Мартин и Меморандумът на словашкия народ, в който има представители на всички словашки области, с искането за равноправие и суверенитет на Словакия в Ухорско (историческото име на Унгария). По случай хилядолетната годишнина от идването на Константин и Методий във Великоморавската империя през август 1863 г. се основава първата общонационална културна институция Матица словенска, която става символ на мечтите и надеждите на словашкия народ.

В герба на Матица словенска са включени национално-политически и народно-славянски елементи, повлияни от традицията на великоморавската държавност и кирило-методиевското културно наследство — кирилско писмо и двоен кръст, който е в съвременния словенски държавен герб.

Какво е значението на Кирил и Методий за Словакия?

Двамата Солунски братя имат заслуги за разпространение на християнството, образованието и културата във Велика Моравия. Съставят славянското писмо, така наречената глаголица, и нова числена система. За удивително кратко време превеждат от литературно обработения книжовен гръцки език на старобългарски всички необходими библейски, литургически и обредни текстове, и то с езиково и стилистично съвършенство, с богат и многообразен запас от думи. Кирил и Методий оказват своето формиращо влияние върху създадените след това самостоятелни литературни творби (поетически и прозаически). Основават славянско училище, което въпреки своето кратко съществуване се нарежда между известните литературно-педагогически европейски средища и става люлка на славянската писменост.

За значението на дейността на Кирил и Методий в нашите земи свидетелства фактът, че създадено от тях се е запазило повече от едно хилядолетие и като животворна традиция се разпростира над цялата национална история на Словакия.

Периодът на Великоморавската империя и кирило-методиевската традиция намират отглас и в словашката скулптура. Монументални скулптурни композиции на Св. св. Кирил и Методий могат да се видят днес в Нитра, Жилина, Комарно, Попрад, Тепличка над Вахом и др. Издигат се в много църкви, намираме ги в параклиси и в паркове. На Св. Кирил и Св. Методий са посветени повече от 40 църкви в Словакия.

Кирило-методиевските празници на словашката писменост и култура в Словакия са организирани като декада от 25 юни до 5 юли — деня, когато е кулминацията на общодържавното честване на Св. св. Кирил и Методий. Първостепенна цел е да се приближи този забележителен етап от нашата история преди всичко до младото поколение. Особено внимание се отделя на ученическата младеж, за да се издигне нейното национално и гражданско съзнание и да се възпита чувство на гордост от нашата собствена история, която започва да се пише убедително именно във Великоморавия чрез делото на Кирил и Методий.

Една изложба не може да включи всичко, което представя кирило-методиевското наследство на Словакия. Много словаци са го пренесли зад граница, преди всичко в Америка, Канада, където е основан Кирило-методиевски монашески орден, издава се литература, скулптури и картини са доставени почти във всяка църква, името на Кирил и Методий носят училища, църкви и местни съюзи и дружества. У нас, в Словакия, вече 56 години излиза списанието на Православната църква „Заветът на Свети Кирил и Методий”. С особено, върхово значение като образователна, научна и художествена институция в Словакия е Университетът „Константин Философ” в Нитра, който има за цел да развива кирило-методиевската традиция, да разширява образованието, хуманизма, демокрацията и толерантността.

Двамата просветни Солунски братя стоят в основата на нашето духовно и културно наследство — то трябва да се развива и обогатява. Кирило-методиевската традиция означава твърде много и за българите, и за словаците. Тя е тази, която ни свързва и сродява. Затова сме признателни и удовлетворени, че точно тази тема открива двустранното сътрудничество на нашите институции. Надяваме се, че няма да остане единствена.

За вашия голям и знаменателен празник сърдечни благопожелания!